

Κεφάλαιο 9

Κεφαλαιακή Επάρκεια

Στόχοι

Στα προηγούμενα κεφάλαια εξετάστηκαν οι κίνδυνοι, εντός και εκτός ισολογισμού, εγχώριοι και διεθνείς, που αντιμετωπίζει ένα πιστωτικό ίδρυμα (ΠΙ) κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων του. Ωστόσο είναι φανερό ότι για να συνεχίσει την εύρυθμη λειτουργία του το ΠΙ θα πρέπει αφενός, να ελαχιστοποιήσει ή να αντισταθμίσει τους κινδύνους που αναλαμβάνει, και αφετέρου, να διαθέτει τα απαιτούμενα ίδια κεφάλαια για την αντιμετώπιση ενδεχόμενων απροσδόκητων ζημιών. Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφεται η χρησιμότητα των ιδίων κεφαλαίων και αναλύεται συνοπτικά το θεσμικό πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας των ΠΙ, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί μετά τις συμβουλευτικές εκθέσεις της Επιτροπής της Βασιλείας, τις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις Πράξεις Διοικητή Τραπεζής Ελλάδος (Π.Δ./Τ.Ε.).

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Το κεφάλαιο αυτό αποσκοπεί στη κατανόηση :

- των σκοπών και των λειτουργιών του θεσμικού πλαισίου της κεφαλαιακής επάρκειας των ΠΙ και
- του τρόπου υπολογισμού του Συντελεστή Φερεγγυότητας και του Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας.

Έννοιες-Κλειδιά

- Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια
- Συμφωνία της Βασιλείας
- Βασικά και Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια
- Συντελεστής Φερεγγυότητας
- Επενδυτικό Χαρτοφυλάκιο
- Εμπορικό Χαρτοφυλάκιο
- Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας
- Σταθμισμένο Ενεργητικό

Εισαγωγικά

Στα προηγούμενα κεφάλαια περιγράφηκαν και αναλύθηκαν οι μέθοδοι μέτρησης και οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων που εφαρμόζονται από τα ΠΙ. Ωστόσο, παραμένει η πιθανότητα πραγματοποίησης ζημιών από μη αναμενόμενες αντίξοες συνθήκες της οικονομικής συγκυρίας. Επομένως, τα ΠΙ θα πρέπει να διαθέτουν επαρκή ίδια κεφάλαια ικανά να καλύψουν τις μη αναμενόμενες ζημιές. Το ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων, που θα πρέπει να διαθέτουν τα ΠΙ έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων, καθορίζεται από το θεσμικό πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια. Στο παρόν κεφάλαιο περιγράφονται συνοπτικά οι βασικοί άξονες του κανονιστικού πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των ΠΙ, όπως αυτό διαμορφώθηκε από τις κατευθύνσεις της Επιτροπής της Βασιλείας τα τελευταία χρόνια .

Ενότητα 9.1 : Στόχοι του Θεσμικού Πλαισίου της Κεφαλαιακής Επάρκειας.

1. Να διαφυλάττει και να ενισχύει την πειθαρχία της αγοράς με σκοπό την εύρυθμη λειτουργία και σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
2. Να αμβλύνει τις ανισότητες στις συνθήκες διεθνούς ανταγωνισμού μεταξύ των ΠΙ, καθορίζοντας ομοιόμορφες διαδικασίες εποπτείας της κεφαλαιακής επάρκειας από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές.
3. Να επιβάλλει ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις για την κάλυψη των αναλαμβανόμενων από τα ΠΙ κινδύνων ώστε να αποτρέπεται ο κίνδυνος χρεοκοπίας και το ΠΙ να συνεχίζει τη λειτουργία του απρόσκοπτα.

Άσκηση Αυτοαξιολόγησης 1

Ποιος είναι ο ρόλος του θεσμικού πλαισίου της κεφαλαιακής επάρκειας των ΠΙ;
Την απάντηση θα τη βρείτε στο Παράρτημα στο τέλος του παρόντος κεφαλαίου.

Ενότητα 9.2 : Το Θεσμικό Πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basle Committee on Banking Supervision), ή χάριν συντομίας η «Επιτροπή της Βασιλείας», συστάθηκε το 1974 και αποτελείται από εκπροσώπους κεντρικών τραπεζών και άλλων εποπτικών αρχών, από τα κράτη μέλη της «Ομάδας των 10» (Group of Ten ή G-10), το Λουξεμβούργο και την Ελβετία. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή της Βασιλείας δεν αποτελεί κάποιο είδος διακυβερνητικού οργανισμού, αλλά μία οργάνωση – forum χωρίς νομική προσωπικότητα και εξουσία, η οποία λειτουργεί στα πλαίσια της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank of International Settlements).

Τον Ιούλιο του 1988, μετά από μια μακρά περίοδο διαβουλεύσεων, η Επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε ένα σημαντικό κείμενο με τίτλο «International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards». Η δημοσίευση αυτή αφορούσε τη διεθνή εναρμόνιση των κανόνων της κεφαλαιακής επάρκειας των ΠΙ και καθιερώθηκε ως «Συμφωνία της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια» (Basle Capital Accord) ή χάριν συντομίας «Αρχική Συμφωνία», οι διατάξεις της οποίας αναφέρονται :

- στον τρόπο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των ΠΙ για την κάλυψη έναντι της έκθεσής τους στον **πιστωτικό κίνδυνο**, από τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού τους
- τον προσδιορισμό των στοιχείων που μπορούν να περιλαμβάνονται στην έννοια των **εποπτικών ιδίων κεφαλαίων** για τις ανάγκες υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας των ΠΙ.

Σημειώνεται ότι οι αρχικές αυτές διατάξεις της Συμφωνίας της Βασιλείας, οι οποίες αργότερα ενσωματώθηκαν, συνολικά ή εν μέρει, τόσο στο Κοινοτικό Δίκαιο, όσο και στην Ελληνική Νομοθεσία, καθώς και οι τροποποιήσεις τους, καθορίζουν το πλαίσιο υπολογισμού του **Συντελεστή ή Δείκτη Φερεγγυότητας** των ΠΙ. Τον Ιανουάριο του 1993, η νομοθεσία αυτή είχε εφαρμοστεί από όλες τις χώρες.

Η πρώτη σημαντική τροποποίηση της «Αρχικής Συμφωνίας» του 1988 υλοποιείται τον Ιανουάριο του 1996, όταν η Επιτροπή της Βασιλείας εκδίδει ένα νέο συμβουλευτικό

κείμενο με τίτλο «Amendment to the Capital Accord to Incorporate Market Risks». Το κείμενο αυτό καθιερώθηκε ως «Συμπληρωματική Συμφωνία». Με τη «Συμπληρωματική Συμφωνία» και τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις της, επιχειρείται η ολοκλήρωση της διεθνούς εναρμόνισης του κανονιστικού πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των ΠΙ, οι διατάξεις της οποίας αναφέρονται :

- στις εναλλακτικές μεθοδολογίες του τρόπου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των ΠΙ για την κάλυψη έναντι της έκθεσης τους στους **κινδύνους αγοράς**, από τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού τους
- στην καθιέρωση ενός εναλλακτικού ορισμού των εποπτικών **ιδίων κεφαλαίων**, τον οποίο τα ΠΙ μπορούν να χρησιμοποιούν μόνο με την έγκριση των εποπτικών αρχών τους, για την εκπλήρωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη αποκλειστικά και μόνο της έκθεσής τους στους κινδύνους αγοράς.

Επισημαίνεται ότι οι συμπληρωματικές αυτές διατάξεις της Συμφωνίας της Βασιλείας, οι οποίες αργότερα ενσωματώθηκαν, συνολικώς ή μερικώς, τόσο στο Κοινοτικό Δίκαιο, όσο και στην Ελληνική Νομοθεσία, καθώς και οι τροποποιήσεις τους, καθορίζουν το πλαίσιο υπολογισμού του **Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας** των ΠΙ, ο οποίος είναι ευρύτερος του Συντελεστή Φερεγγυότητας, καθώς ενσωματώνει την έννοια της κεφαλαιακής επάρκειας τόσο έναντι του πιστωτικού κινδύνου, όσο και των κινδύνων αγοράς.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι, οι διατάξεις του κανονιστικού πλαισίου τόσο της Αρχικής όσο και της Συμπληρωματικής Συμφωνίας της Βασιλείας, ενσωματώθηκαν, συνολικώς ή μερικώς, στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο και στην Ελληνική Νομοθεσία, με τις παρακάτω βασικές Κοινοτικές Οδηγίες και Νόμους ή / και Πράξεις Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος (Π.Δ./Τ.Ε.):

1. Οδηγία 89/647/ΕΟΚ «σχετικά με τον συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων», η οποία ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Δίκαιο με την Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92
2. Οδηγία 89/299/ΕΟΚ «σχετικά με τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων», η οποία ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Δίκαιο με την Π.Δ./Τ.Ε. 2053/18.3.92
3. Οδηγία 93/6/ΕΟΚ «για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων », η οποία ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Δίκαιο με τον Νόμο 2396/96 και εξειδικεύτηκε με την Π.Δ./Τ.Ε. 2397/7.11.96.
4. Οδηγία 98/31/ΕΕ «τροποποίηση της Οδηγίας 93/6/ΕΟΚ για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων », η οποία αναμένεται να ενσωματωθεί στο Ελληνικό Δίκαιο εντός του 2000.

Ενότητα 9.3 : Η Αρχική Συμφωνία - Συντελεστής Φερεγγυότητας (ΣΦ)

Σύμφωνα με το πνεύμα της Αρχικής Συμφωνίας της Βασιλείας και των μεταγενέστερων Κοινοτικών Οδηγιών και Π.Δ./Τ.Ε., τα ΠΙ θα πρέπει να διαθέτουν ένα ελάχιστο όριο ιδίων κεφαλαίων για να μπορούν να αντιμετωπίσουν ενδεχόμενες ζημιές από την έλευση του πιστωτικού κινδύνου που απορρέει από τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού τους. Στη ουσία ο ΣΦ είναι ένα κλάσμα του οποίου ο μεν αριθμητής συνίσταται από τα εποπτικά ίδια κεφάλαια του ΠΙ (όπως αυτά καθορίζονται στη Π.Δ./Τ.Ε. 2053/18.3.92), ο δε παρονομαστής αποτελείται από τα εντός και εκτός ισολογισμού

στοιχεία του ενεργητικού, σταθμισμένα ανάλογα με τον κίνδυνο τον οποίο φέρουν (όπως αυτά καθορίζονται στη Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92). Ο λόγος των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων προς τα σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού δεν επιτρέπεται να είναι χαμηλότερος του 8%.

A. Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια

Τα εποπτικά ίδια κεφάλαια τα οποία αποτελούν τον αριθμητή του κλάσματος βάσει του οποίου υπολογίζεται ο ΣΦ του ΠΙ, ταξινομούνται σε δύο κατηγορίες :

α. Βασικά Ίδια Κεφάλαια (Core or Tier I Capital) , τα οποία περιλαμβάνουν :

1. Την αξία του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου
2. Τη διαφορά έκδοσης μετοχών υπέρ το άρτιο.
3. Τα αποθεματικά (τακτικό και έκτακτα).
4. Τα κέρδη εις νέον, τρέχουσας και παρελθουσών χρήσεων.
5. Τα προσωρινά κέρδη χρήσης υπό προϋποθέσεις.
6. Τα κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους υπό προϋποθέσεις.

Μείον :

1. Τη λογιστική αξία ιδίων μετοχών που κατέχει το ΠΙ.
2. Τις ζημιές εις νέον, τρέχουσας και παρελθουσών χρήσεων.
3. Τα έξοδα ίδρυσης και εγκατάστασης, καθώς και τα άυλα πάγια στοιχεία.
4. Τα προσωρινά αρνητικά αποτελέσματα τρέχουσας χρήσης.

β. Συμπληρωματικά Ίδια Κεφάλαια (Supplementary or Tier II Capital) , τα οποία περιλαμβάνουν :

1. Τα αποθεματικά από αναπροσαρμογή παγίων στοιχείων ενεργητικού.
2. Τις προνομιούχες μετοχές, ορισμένης ή αόριστης διάρκειας με δικαίωμα σφραγιστικού μερίσματος.
3. Τους τίτλους μη καθορισμένης διάρκειας που έχει εκδώσει το ΠΙ υπό προϋποθέσεις.
4. Τις διορθώσεις αξίας απαιτήσεων έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων και πελατών, καθώς και μετοχών, ομολογιών και άλλων τίτλων σταθερής ή μεταβλητής απόδοσης υπό προϋποθέσεις.
5. Τα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης ορισμένης διάρκειας υπό προϋποθέσεις.

Από το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων του ΠΙ αφαιρούνται :

- Οι συμμετοχές του σε άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που ξεπερνούν το 10% των ιδίων κεφαλαίων των ιδρυμάτων αυτών.
- Οι συμμετοχές του σε πιστωτικά ιδρύματα οι οποίες είναι μικρότερες ή ίσες του 10% των ιδίων κεφαλαίων των ιδρυμάτων αυτών, κατά το ποσό που οι τοποθετήσεις αυτές αθροιζόμενες, υπερβαίνουν το 10% των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος που τις πραγματοποιεί.

Επιπλέον υπάρχουν συγκεκριμένοι ποσοτικοί περιορισμοί που αφορούν την σύνθεση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων ενός ΠΙ, οι οποίοι συνοψίζονται στα παρακάτω :

- Το σύνολο των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 100% του συνόλου των βασικών ιδίων κεφαλαίων του ΠΙ.
- Το συνολικό ποσό των προνομιούχων μετοχών ορισμένης διάρκειας με δικαίωμα σφραγιστικού μερίσματος και των δανείων μειωμένης εξασφάλισης ορισμένης διάρκειας, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 50% του συνόλου των βασικών ιδίων κεφαλαίων του ΠΙ.

Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια
Σταθμισμένα Στοιχεία Ενεργητικού $\geq 8\%$

Βασικά Ίδια Κεφάλαια
Σταθμισμένα Στοιχεία Ενεργητικού $\geq 4\%$

B. Σταθμισμένα Στοιχεία Ενεργητικού

Τα Σταθμισμένα στοιχεία Ενεργητικού (ΣΕ) αποτελούν τον παρονομαστή του κλάσματος βάση του οποίου υπολογίζεται ο ΣΦ του ΠΙ. Για τον υπολογισμό του ΣΕ σταθμίζονται ανάλογα με τον εκτιμώμενο πιστωτικό κίνδυνο που φέρουν, τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία ενεργητικού με βάση τις υποδεικνυόμενες από την Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92, μεθόδους. Οι συντελεστές στάθμισης αντικατοπτρίζουν κυρίως :

- την ταξινόμηση των αντισυμβαλλόμενων ανάλογα με τον πιστωτικό κίνδυνο που φέρουν (Counterparty risk),
- γενικές διαφορές σχετικά με τον κίνδυνο χώρας (Country risk), καθώς υπάρχει ένας βασικός διαχωρισμός με κριτήριο τη συμμετοχή ή όχι της χώρας στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.). Ειδικότερα, στη Ζώνη Α ανήκουν όλα τα κράτη μέλη και όλες οι άλλες χώρες πλήρη μέλη του Ο.Ο.Σ.Α. καθώς και οι χώρες που έχουν συνάψει ειδικές συμφωνίες δανειοδότησης με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και συνδέονται με τις γενικές συμφωνίες δανειοληψίας (ΓΣΔ) του ΔΝΤ. Στη Ζώνη Β ανήκουν όλες οι χώρες εκτός από εκείνες της Ζώνης Α.
- την εναπομένουσα διάρκεια μέχρι την λήξη του στοιχείου ενεργητικού,
- τον τύπο και τα χαρακτηριστικά του στοιχείου του ενεργητικού.

Στο Παράρτημα ΙΙ αναφέρονται αναλυτικά οι συντελεστές στάθμισης πιστωτικού κινδύνου κατά κατηγορία αντισυμβαλλόμενου.

Το τελικό ποσό των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού περιλαμβάνει και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία. Δεν περιλαμβάνονται τα χρηματιστηριακά συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures), και τα δικαιώματα προαίρεσης (options), επειδή στις οργανωμένες αγορές που διαπραγματεύονται ο πιστωτικός κίνδυνος είναι αμελητέος. Ο λόγος είναι ότι μετά μια πράξη μελλοντικής εκπλήρωσης, αντισυμβαλλόμενος γίνεται νομικά το ίδιο το χρηματιστήριο παραγώγων.

Σημειώνεται ότι οι αξίες των εκτός ισολογισμού στοιχείων πολλαπλασιάζονται με συγκεκριμένους συντελεστές μετατροπής (conversion factors), ώστε να μετατραπούν σε ισοδύναμα με τα εντός ισολογισμού στοιχεία σε όρους πιστωτικού κινδύνου και στη συνέχεια σταθμίζονται ανάλογα με τον κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου. Τα εκτός ισολογισμού στοιχεία περιλαμβάνουν κυρίως εγγυητικές επιστολές, ανέκκλητες (stand-by) πιστωτικές επιστολές, πιστώσεις έναντι φορτωτικών εγγράφων, πράξεις προσωρινής εκχώρησης με υποχρέωση επαναγοράς κ.λ.π., καθώς επίσης και συμβόλαια παραγώγων προϊόντων, όπως προθεσμιακές πράξεις (forwards) και ανταλλαγές (swaps). Η πολυπλοκότητα και διαφοροποίηση του τρόπου υπολογισμού της κεφαλαιακής απαίτησης έναντι του πιστωτικού κινδύνου των εκτός ισολογισμού στοιχείων καθιστά ανέφικτη την παρουσίαση της στο παρόν κεφάλαιο. Επομένως, για λόγους απλούστευσης παρατίθεται κατωτέρω παράδειγμα υπολογισμού της στάθμισης των εντός ισολογισμού στοιχείων ενεργητικού.

Παράδειγμα στάθμισης εντός ισολογισμού στοιχείων ενεργητικού και υπολογισμού του Συντελεστή Φερεγγυότητας.

Υποθέτουμε ότι το ΠΙ έχει τον κάτωθι ισολογισμό σε εκατ. ευρώ:

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΣΤΑΘΜΙΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ		ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ – ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ
0%	Ταμείο	15	Υποχρεώσεις 270 Ίδια Κεφάλαια 30
0%	Γραμμάτια Δημοσίου	15	
0%	Ομόλογα Δημοσίου	30	
20%	Ομολογίες Τοπικής Αυτοδιοίκησης	30	
20%	Ομολογίες με ενέχυρο στεγαστικά δάνεια	15	
50%	Στεγαστικά Δάνεια	90	
100%	Άλλα Δάνεια	105	
	ΣΥΝΟΛΟ	300	ΣΥΝΟΛΟ 300

Τα εντός ισολογισμού στοιχεία σταθμίζονται ως εξής :

$$(0\%) \times (15 + 15 + 30) + (20\%) \times (30 + 15) + (50\%) \times (90) + (100\%) \times (105) \\ = 159 \text{ εκατ. ευρώ.}$$

Αν υποθέσουμε ότι το σταθμισμένο ποσό των εκτός ισολογισμού στοιχείων είναι 30 εκατ., τότε το Σταθμισμένο ανάλογα με τον πιστωτικό κίνδυνο Ενεργητικό του ΠΙ ανέρχεται σε 189 εκατ. ευρώ. Επομένως, αν θεωρήσουμε ότι τα λογιστικά ίδια κεφάλαια ταυτίζονται με τα εποπτικά ίδια κεφάλαια του ΠΙ, τότε ο **Συντελεστής Φερεγγυότητας** του ΠΙ ανέρχεται σε 15,87% $[(30 \text{ εκατ.} / 189 \text{ εκατ.}) \times 100]$.

Ενότητα 9.4 : Η Συμπληρωματική Συμφωνία – Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (ΔΚΕ)

Με την έλευση της Συμπληρωματικής Συμφωνίας της Βασιλείας και την ενσωμάτωσή της στο Κοινοτικό και Εθνικό Δίκαιο των κρατών-μελών, επιχειρείται η διεύρυνση του εποπτικού πλαισίου της κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς τα ΠΙ υποχρεούνται πλέον να διακρατούν επαρκή ίδια κεφάλαια για την έκθεση τους όχι μόνο έναντι του πιστωτικού κινδύνου, αλλά και των **κινδύνων αγοράς**, σημείο το οποίο η Αρχική Συμφωνία δεν κάλυπτε.

Έτσι, με την διεύρυνση του εποπτικού πλαισίου, για να καθοριστεί η επάρκεια κεφαλαίων για την κάλυψη του συνόλου των κινδύνων που αντιμετωπίζει το ΠΙ, θα πρέπει να γίνει κατάταξη των στοιχείων του ενεργητικού του σε δύο κατηγορίες :

1. στα στοιχεία που απαρτίζουν το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών ή **εμπορικό χαρτοφυλάκιο** (trading book)
2. και στα στοιχεία που απαρτίζουν το **επενδυτικό χαρτοφυλάκιο** (investment book).

Στην **πρώτη κατηγορία** ανήκουν τα στοιχεία εκείνα, τα οποία το ΠΙ κατέχει με σκοπό την επαναπώλησή τους ώστε να αποκομίσει κέρδος, ή και τις θέσεις που λαμβάνει προκειμένου να καλύψει κινδύνους άλλων στοιχείων του χαρτοφυλακίου συναλλαγών.

Στη **δεύτερη κατηγορία** ανήκουν τα στοιχεία εκείνα τα οποία διακρατούνται σε μακροχρόνια επενδυτική βάση. Επομένως, οι βασικές διαφορές που χαρακτηρίζουν τις δύο κατηγορίες χαρτοφυλακίων συνίστανται :

- στο σκοπό και χρονικό ορίζοντα για τον οποίο αναλαμβάνονται οι θέσεις στα αντίστοιχα προϊόντα
- στο διαφορετικό βαθμό ρευστότητας των στοιχείων κάθε χαρτοφυλακίου
- στη διαφορετική αντιμετώπιση, όσον αφορά στην αποτίμηση των στοιχείων κάθε χαρτοφυλακίου, καθώς τα στοιχεία του χαρτοφυλακίου συναλλαγών αποτιμώνται καθημερινά σε τρέχουσες αγοραίες τιμές, ενώ τα στοιχεία του επενδυτικού χαρτοφυλακίου αποτιμώνται σε διάφορα χρονικά διαστήματα (συνήθως ετησίως ή εξαμηνιαίως), στην λογιστική τους αξία. Επομένως, για το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο των ΠΙ, ο βασικός κίνδυνος είναι ο πιστωτικός (credit risk), δηλαδή ο κίνδυνος να μην είναι σε θέση ο αντισυμβαλλόμενος να τηρήσει την υποχρέωση του κατά τη διάρκεια ή τη λήξη της σύμβασης, ενώ για το εμπορικό χαρτοφυλάκιο ο βασικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος αγοράς (market risk), ο οποίος προέρχεται από μία ενδεχόμενη μεταβολή της αξίας των χρηματοπιστωτικών μέσων λόγω δυσμενών συνθηκών στην αγορά, με συνέπεια το ΠΙ να υποστεί ζημιές.

9.4.1: Κεφαλαιακή Επάρκεια και Κίνδυνοι Αγοράς

Το ύψος των ιδίων κεφαλαίων (κεφαλαιακές απαιτήσεις), που είναι υποχρεωμένα να διακρατούν τα ΠΙ έναντι των κινδύνων αγοράς, υπολογίζονται με βάση την **μέθοδο των συστατικών στοιχείων (Building-blocks approach)**. Σύμφωνα με τη προσέγγιση αυτή οι κίνδυνοι αγοράς αναλύονται στις συνιστώσες τους, και στη συνέχεια, με την εφαρμογή συγκεκριμένης μεθόδου ανά συνιστώσα, υπολογίζονται οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάθε μια συνιστώσα ξεχωριστά. Το άθροισμα των επιμέρους κεφαλαιακών απαιτήσεων μας δίνει το ύψος των ιδίων κεφαλαίων που απαιτούνται για την κάλυψη των κινδύνων αγοράς. Παρακάτω ακολουθούν τα είδη των κινδύνων αγοράς και οι επιμέρους συνιστώσες τους καθώς και οι μέθοδοι υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για καθεμία από αυτές.

(Διάγραμμα 9.1).

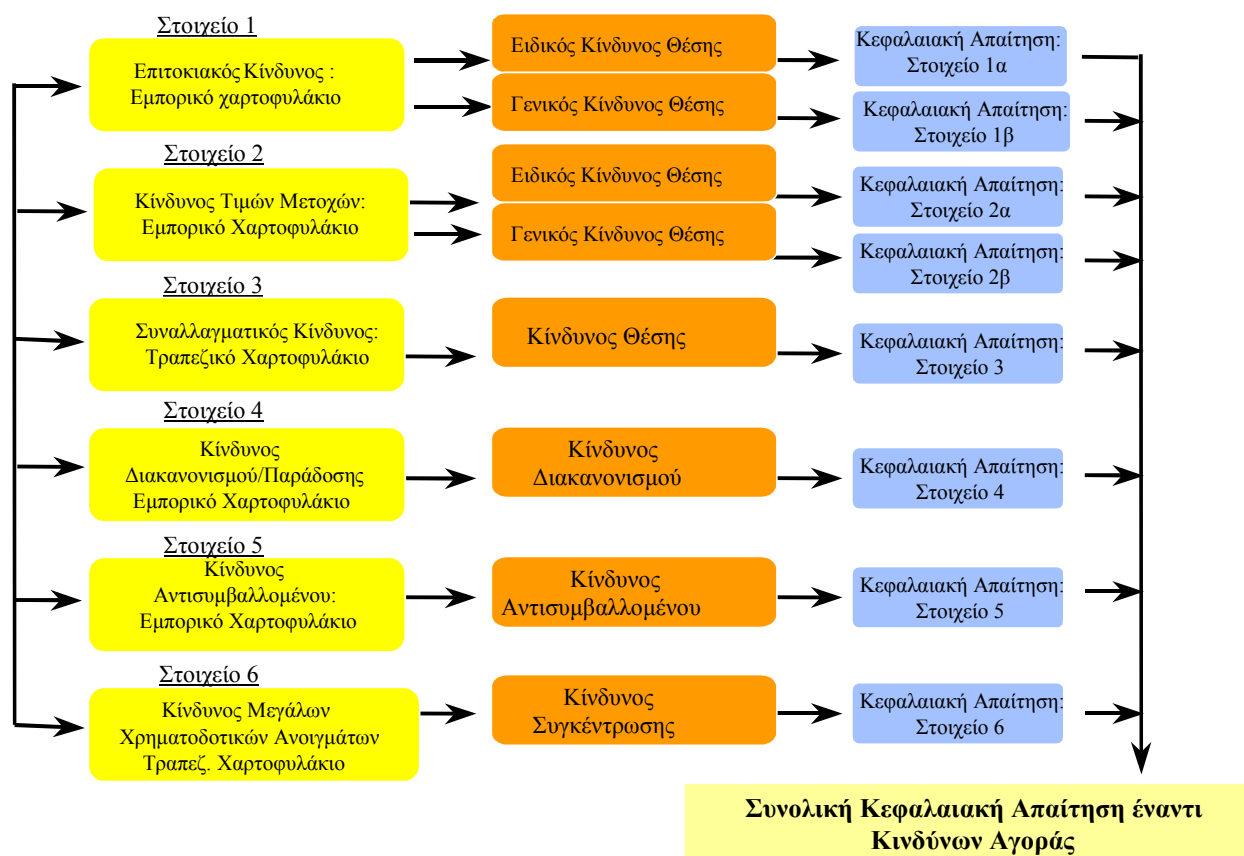
α. Κίνδυνος Θέσης Επιτοκίου και Μετοχών (Position Risk)

Ο κίνδυνος (επενδυτικής) θέσης περιλαμβάνει τον **επιτοκιακό κίνδυνο** (interest rate risk) και τον **κίνδυνο τιμών μετοχών** (equity price risk) του εμπορικού χαρτοφυλακίου.

Ο επιτοκιακός κίνδυνος και ο κίνδυνος τιμών μετοχών αναλύονται ο καθένας σε δύο επιμέρους συνιστώσες : τον ειδικό και τον γενικό κίνδυνο. Ο **ειδικός κίνδυνος** (specific risk) συνίσταται στον κίνδυνο μεταβολής της τιμής του χρηματοπιστωτικού μέσου (ομολόγου, μετοχής), λόγω επίδρασης παραγόντων που έχουν σχέση με τον εκδότη του ή στην περίπτωση ενός παράγωγου προϊόντος με τον εκδότη του υποκειμένου μέσου.

Πρόκειται ουσιαστικά για τον πιστωτικό κίνδυνο στα πλαίσια του εμπορικού χαρτοφυλακίου, η σημασία του οποίου είναι περιορισμένη λόγω του βραχυπρόθεσμου ορίζοντα διακράτησης των σχετικών χρηματοπιστωτικών μέσων σε σχέση με τον πιστωτικό κίνδυνο του τραπεζικού χαρτοφυλακίου. Για το λόγο αυτό οι συντελεστές στάθμισης του ειδικού κινδύνου που προβλέπονται στην Οδηγία 93/6 (Κεφαλαιακή Επάρκεια), είναι μικρότεροι εκείνων που προβλέπονται στην Οδηγία 89/647 (Συντελεστής Φερεγγυότητας).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 **ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ : Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ** **ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΑΓΟΡΑΣ**

Αντίθετα, ο **γενικός κίνδυνος** (general risk) συνίσταται στο κίνδυνο μεταβολής της τιμής του χρηματοπιστωτικού μέσου λόγω ευρύτερων μεταβολών στο σύνολο της αγοράς (π.χ. μεταβολή γενικού επιπέδου επιτοκίων, γενικού δείκτη χρηματιστηρίου κ.λ.π.), που δεν σχετίζεται με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του εν λόγω μέσου, αλλά κυρίως με μακροοικονομικούς παράγοντες.

Η μέθοδος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του ειδικού και του γενικού κινδύνου, έτσι όπως αναλύεται στα παραρτήματα της Οδηγίας 93/6, καθώς και στη Π.Δ./Τ.Ε. 2397/96 διαφοροποιείται ανάλογα με το είδος του χρηματοπιστωτικού μέσου. Συγκεκριμένα, προβλέπεται διαφορετική αντιμετώπιση για:

- Διαπραγματεύσιμους χρεωστικούς τίτλους
- Μετοχές (stocks)
- Αναδοχή έκδοσης τίτλων (underwriting) και
- Παράγωγα χρηματοπιστωτικά προϊόντα

Ειδικότερα, οι μέθοδοι υπολογισμού της κεφαλαιακής απαίτησης έναντι του γενικού επιτοκιακού κινδύνου που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα ΠΙ, σύμφωνα με την Κοινοτική Οδηγία 93/6 και τη Π.Δ./Τ.Ε. 2397/96 περί κεφαλαιακής επάρκειας είναι εναλλακτικά δύο:

Η **μέθοδος της εναπομένουσας διάρκειας (maturity-based approach)**, όπου οι θέσεις σε χρηματοπιστωτικά μέσα αποτιμημένες σε τρέχουσες τιμές ταξινομούνται σε χρονικά διαστήματα ανάλογα με την εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη τους. Στο Παράρτημα Ι του παρόντος κεφαλαίου παρατίθεται αναλυτικό παράδειγμα του τρόπου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του γενικού κινδύνου θέσης με βάση την παραπάνω μέθοδο.

Η **μέθοδος του τροποποιημένου σταθμικού δείκτη διάρκειας (duration-based approach)**, κατά την οποία λαμβάνονται υπόψη, εκτός από τις εναπομένουσες διάρκειες των χρεογράφων και οι σταθμισμένες ταμειακές ροές αυτών μέχρι τη λήξη.

β. Συναλλαγματικός Κίνδυνος (Foreign Exchange Risk)

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος συνίσταται στην πιθανότητα να μειωθεί το καθαρό εισόδημα ή / και η καθαρή θέση του ΠΙ, λόγω απρόβλεπτης, δυσμενούς μεταβολής της συναλλαγματικής ισοτιμίας αλλοδαπών (σε σχέση με το νόμισμα υποβολής στοιχείων) νομισμάτων, στα οποία είναι αποτιμημένα τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία (π.χ. χορήγηση δανείου σε δολάρια ΗΠΑ, χρησιμοποιώντας διαθέσιμα σε ευρώ).

Η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του συναλλαγματικού κινδύνου υπολογίζεται με βάση τη συνολική ανοικτή συναλλαγματική θέση του ΠΙ που ορίζεται ως το μεγαλύτερο από τα δύο ποσά μεταξύ του συνόλου των ανοικτών θέσεων από τις εντός και εκτός ισολογισμού απαιτήσεις και τις αντίστοιχες υποχρεώσεις), όπως αυτή προκύπτει από τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία του **συνολικού τραπεζικού χαρτοφυλακίου (εμπορικού και επενδυτικού)**. Εφόσον η συνολική ανοικτή καθαρή θέση υπερβαίνει το 2% των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων του ΠΙ, το επιπλέον ποσό πολλαπλασιάζεται με 10% για να υπολογιστεί η κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του συναλλαγματικού κινδύνου.

Παράδειγμα

Στο παρακάτω Πίνακα παρατίθενται οι θέσεις (σε εκατ. ευρώ) του ΠΙ σε συνάλλαγμα. Αθροίζοντας χωριστά τις καθαρές θετικές (long) θέσεις και τις καθαρές αρνητικές (short) θέσεις, επιλέγουμε την μεγαλύτερη σε απόλυτο μέγεθος Επομένως, η συνολική ανοικτή καθαρή θέση επί της οποίας θα υπολογιστεί η κεφαλαιακή απαίτηση είναι long 800 (> short 400).

Ανοικτές Συναλλαγματικές Θέσεις (σε ισότιμα εκατ. ευρώ)		
Λίρα Αγγλίας	Δολάριο ΗΠΑ	Γεν Ιαπωνίας
300	500	-400
800		400

Αν υποθέσουμε ότι τα ίδια κεφάλαια του ΠΙ ανέρχονται σε 5000 εκατ. ευρώ τότε :

Κεφαλαιακή απαίτηση = $[800 - (2\% \times 5000)] \times 10\% = 70$ εκατ. ευρώ.

Στην περίπτωση που η συνολική ανοικτή καθαρή θέση ήταν μικρότερη από 100 εκατ. ευρώ ($2\% \times 5.000$ εκατ. ευρώ), τότε δεν θα υπήρχε κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του συναλλαγματικού κινδύνου.

γ. Κίνδυνος Αντισυμβαλλόμενου (Counterparty Risk)

Ο κίνδυνος αντισυμβαλλόμενου, ο οποίος είναι πιστωτικός κίνδυνος, συνίσταται στην πιθανότητα πραγματοποίησης ζημιών από το ΠΙ, λόγω μη ικανότητας του αντισυμβαλλόμενου να τηρήσει τις υποχρεώσεις του από συναλλαγές χρηματοπιστωτικών μέσων του εμπορικού χαρτοφυλακίου. Έτσι, το ΠΙ είναι υποχρεωμένο να διακρατεί κεφάλαια για κάλυψη κινδύνου αντισυμβαλλόμενου, αν έχει πληρώσει το αντίτιμο πριν του παραδοθούν οι τίτλοι ή αν έχει παραδώσει τίτλους προτού λάβει το σχετικό αντίτιμο (ατελείς συναλλαγές).

Επίσης, κίνδυνος αντισυμβαλλόμενου υφίσταται σε συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς τίτλων (repos) ή αγοράς και επαναπώλησης τίτλων (reverse repos), σε δανειοδοσίες και δανειοληψίες τίτλων, καθώς και σε εξωχρηματιστηριακά παράγωγα μέσα. Η μέθοδος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι κινδύνου αντισυμβαλλόμενου, έτσι όπως αναλύεται στα παραρτήματα της Κοινοτικής Οδηγίας 93/6, καθώς και στη Π.Δ./Τ.Ε. 2397/96 και 2054/92 διαφοροποιείται ανάλογα με το είδος του χρηματοπιστωτικού μέσου. Συγκεκριμένα, προβλέπεται διαφορετική αντιμετώπιση για :

- συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς τίτλων (repos) ή αγοράς και επαναπώλησης τίτλων (reverse repos) καθώς και σε δανειοδοσίες και δανειοληψίες τίτλων.
- ατελείς συναλλαγές
- λοιπά ανοίγματα (κατατεθειμένα περιθώρια (margins) σε αναγνωρισμένα γραφεία συμψηφισμού και χρηματιστήρια, εισπρακτέες προμήθειες, μερίσματα κ.λ.π.)
- εξωχρηματιστηριακά παράγωγα μέσα .

δ. Κίνδυνος Διακανονισμού-Παράδοσης Συναλλαγών (Settlement Risk)

Είναι η πιθανότητα επέλευσης ζημιών σε περίπτωση συναλλαγών ταυτόχρονης εκτέλεσης στις οποίες δεν έχει λάβει χώρα ο διακανονισμός των τίτλων (εξαιρουμένων των συμφωνιών επαναγοράς και επαναπώλησης και των δανειοδοσιών και δανειοληψιών τίτλων), μετά την παρέλευση της προβλεπόμενης ημερομηνίας παράδοσής τους. Οι ζημιές αυτές προκύπτουν από τη διαφορά μεταξύ της συμφωνηθείσας τιμής διακανονισμού των τίτλων και της τρέχουσας αγοραίας τιμής τους. Επομένως, βάση για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής απαίτησης έναντι του παραπάνω κινδύνου αποτελεί η διαφορά μεταξύ της συμφωνηθείσας τιμής διακανονισμού των τίτλων και της τρέχουσας αγοραίας τιμής τους, η οποία σταθμίζεται με ένα συντελεστή που κλιμακώνεται ανάλογα με την διάρκεια του χρονικού διαστήματος που έχει παρέλθει από την προβλεπόμενη ημερομηνία διακανονισμού.

ε. Κίνδυνος Μεγάλων Χρηματοδοτικών Ανοιγμάτων (Large Exposures Risk)

Ο κίνδυνος αυτός είναι πιστωτικός και συνίσταται στη συγκέντρωση της έκθεσης του ΠΙ σε ένα πελάτη ή μια ομάδα συνδεδεμένων πελατών η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τα ανώτατα όρια τα οποία καθορίζονται από τη Π.Δ./Τ.Ε. 2246/93. Ο κίνδυνος αυτός αφορά τόσο το εμπορικό όσο και το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο του ΠΙ. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι :

- Το χρηματοδοτικό άνοιγμα ενός ΠΙ προς ένα πελάτη ή μια ομάδα συνδεδεμένων πελατών θεωρείται Μεγάλο Χρηματοδοτικό Άνοιγμα (MXA), όταν το ύψος του είναι ίσο ή μεγαλύτερο του 10% των ιδίων κεφαλαίων του ΠΙ.

- Ένα ΜΧΑ στο **επενδυτικό χαρτοφυλάκιο** απαγορεύεται να υπερβαίνει το 25% των ιδίων κεφαλαίων του ΠΙ και μειώνεται σε 20% σε περίπτωση που αφορά συνδεδεμένη με το ΠΙ επιχείρηση.
- Η υπέρβαση ενός ΜΧΑ μπορεί να προκύψει **αποκλειστικά και μόνο** από στοιχεία του **εμπορικού χαρτοφυλακίου** και καλύπτεται με πρόσθετη κεφαλαιακή απαίτηση η οποία σταθμίζεται, αφενός με τον συντελεστή πιστωτικού κινδύνου του εκδότη / αντισυμβαλλόμενου του στοιχείου, και αφετέρου, με τον συντελεστή υπέρβασης ΜΧΑ ο οποίος κλιμακώνεται ανάλογα με την χρονική διάρκεια της υπέρβασης.
- Η υπέρβαση ενός ΜΧΑ δεν επιτρέπεται να είναι μεγαλύτερη από 500% και 600% των ιδίων κεφαλαίων του ΠΙ, στη περίπτωση που η διάρκεια της υπέρβασης είναι μικρότερη ή ίση και μεγαλύτερη των 10 ημερών αντίστοιχα. Τέλος το άθροισμα όλων των ΜΧΑ του ΠΙ δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 800% των ιδίων κεφαλαίων του.

Ενότητα 9.4.2 Υπολογισμός Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας

Το άθροισμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι της έκθεσης σε καθεμία από τις προαναφερθείσες συνιστώσες του κινδύνου αγοράς, αποτελεί το συνολικό κεφάλαιο που θα πρέπει να διαθέτει το πιστωτικό ίδρυμα (Διάγραμμα 1), προκειμένου να είναι σε θέση, με βάση την Συμπληρωματική Συμφωνία της Βασιλείας και την Κοινοτική Οδηγία 93/6 (Π.Δ./Τ.Ε. 2397/96), να αντιμετωπίσει τους κινδύνους αγοράς που έχει αναλάβει.

Η συνολική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι των κινδύνων αγοράς στη συνέχεια πολλαπλασιάζεται επί 12,5 (ο πολλαπλασιαστής αυτός είναι ο αντίστροφος του 8% δηλ. του ελάχιστου επιπέδου αναφοράς του Συντελεστή Φερεγγυότητας ο οποίος αντανακλά τον πιστωτικό κίνδυνο στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο). Με τον τρόπο αυτό η συνολική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι των κινδύνων αγοράς μετασχηματίζεται σε ονομαστικό / πλασματικό ισοδύναμο σταθμισμένου ανάλογα με τους κινδύνους αγοράς ενεργητικού.

Επομένως, το **Συνολικό Σταθμισμένο ανάλογα με το Κίνδυνο Ενεργητικό του ΠΙ** είναι το άθροισμα δύο συνιστωσών :

1. του Σταθμισμένου ανάλογα με τον **πιστωτικό κίνδυνο** Ενεργητικού (Αρχική Συμφωνία της Βασιλείας - Συντελεστής Φερεγγυότητας – Επενδυτικό Χαρτοφυλάκιο)
2. του Πλασματικού Ισοδύναμου Σταθμισμένου ανάλογα με τους **κινδύνους αγοράς** Ενεργητικού (Συμπληρωματική Συμφωνία της Βασιλείας – Εμπορικό Χαρτοφυλάκιο).

Έστω για παράδειγμα, ότι το ΠΙ διαθέτει Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια ύψους 400 εκατ. ευρώ και Σταθμισμένο Ενεργητικό έναντι του πιστωτικού κινδύνου του επενδυτικού χαρτοφυλακίου 2.500 εκατ. ευρώ. Επιπρόσθετα, η συνολική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι των κινδύνων αγοράς του εμπορικού χαρτοφυλακίου ανέρχεται σε 100 εκατ. ευρώ και αναλύεται ως εξής :

• έναντι του κινδύνου θέσης	60 εκατ. ευρώ
• έναντι του συναλλαγματικού κινδύνου	20 εκατ. ευρώ
• έναντι του κινδύνου αντισυμβαλλομένου	10 εκατ. ευρώ
• έναντι του κινδύνου Μεγάλων Χρηματοδοτικών Ανοιγμάτων	5 εκατ. ευρώ
• έναντι του κινδύνου διακανονισμού / παράδοσης συν/γών	5 εκατ. ευρώ

Στη συνέχεια η συνολική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι των κινδύνων αγοράς πολλαπλασιάζεται επί 12,5 -τον αντίστροφο του ελάχιστου επιπέδου αναφοράς του Συντελεστή Φερεγγυότητας 8%- και το αντίστοιχο πλασματικό σταθμισμένο ενεργητικό ανέρχεται στα 1.250 εκατ. ευρώ. Συνεπώς, το συνολικό σταθμισμένο ενεργητικό ισούται με $2.500 + 1.250 = 3750$ εκατ. ευρώ και ο Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Δ.Κ.Ε) είναι $400/2.500 = 16\%$. Ο ΔΚΕ του ΠΙ είναι μεγαλύτερος του 8% και, έτσι το ΠΙ ικανοποιεί την νομοθεσία περί κεφαλαιακής επάρκειας. Στον παρακάτω πίνακα συνοψίζονται τα βασικά μεγέθη του παραδείγματος.

(Ποσά σε εκατ. ευρώ)

Εποπτικά Ίδια Κεφάλαια	Σταθμισμένο Ενεργητικό		Ελάχιστη Κεφαλαιακή Απαίτηση	Συντελεστής Φερεγγυότητ ς	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας
	Από Πιστωτικό Κίνδυνο	2.500	$2.500 \times 8\% = 200$	$400/2500 = 16\%$	
	Από Κίνδυνο Αγοράς	$(100 \times 12,5) = 1.250$	100		
400	Σύνολο	3.750	300		$400/3.750 = 16\%$

Άσκηση Αυτοαξιολόγησης 2

Ποιο είναι τα κυριότερο χαρακτηριστικό των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας (Συντελεστή Φερεγγυότητας και Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας) ;
Την απάντηση θα τη βρείτε στο Παράρτημα στο τέλος του παρόντος κεφαλαίου.

Ενότητα 9.4.3. Τροποποίηση της Συμπληρωματικής Συμφωνίας για τους Κινδύνους Αγοράς. Χρησιμοποίηση Εσωτερικών Υποδειγμάτων για τη Μέτρηση των Κινδύνων Αγοράς.

Με την υιοθέτηση της Κοινοτικής Οδηγίας 98/31/ΕΚ, η οποία τροποποιεί την Οδηγία 93/6/ΕΟΚ, ουσιαστικά ενσωματώνεται το δεύτερο μέρος του κειμένου της Επιτροπής της Βασιλείας («Συμπληρωματική Συμφωνία»), για την αντιμετώπιση των κινδύνων αγοράς («Amendment to the Capital Accord to Incorporate Market Risks – Part B»). Σύμφωνα με τις νέες διατάξεις, οι οποίες αναμένεται να ενσωματωθούν στο Ελληνικό Δίκαιο εντός του 2001, τα ΠΙ θα έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν εσωτερικά υποδείγματα μέτρησης κινδύνων (Value at Risk models), με τα οποία θα υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για τους κινδύνους αγοράς τους οποίους αναλαμβάνουν. Τα εσωτερικά αυτά υποδείγματα αντικαθιστούν τον συγκεκριμένο τρόπο μέτρησης του κινδύνου που επιβάλλουν οι εποπτικές αρχές.

Ειδικότερα, τα υποδείγματα δυνητικής ζημιάς (Value at Risk models), συνοψίζουν τη μέγιστη αναμενόμενη ζημιά που μπορεί να υποστεί το χαρτοφυλάκιο ενός ΠΙ κατά την διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου διακράτησής του και εντός ενός δεδομένου διαστήματος εμπιστοσύνης. Η αναμενόμενη ζημιά υπολογίζεται υποβάλλοντας το χαρτοφυλάκιο του ΠΙ σε προσομοιωμένες μεταβολές των αγοραίων τιμών και των μεταβλητοτήτων τους. Το διάστημα εμπιστοσύνης προσδιορίζει πόσο βέβαιοι μπορούμε να είμαστε για την μέγιστη δυνητική ζημιά του ΠΙ, ή διαφορετικά τον αριθμό των περιπτώσεων για τις οποίες η εκτίμηση της μέγιστης δυνητικής ζημιάς πιθανώς να είναι ανακριβής. Για παράδειγμα, αν υποθέσουμε ότι η μέγιστη δυνητική ζημιά ενός χαρτοφυλακίου για χρονική διάρκεια διακράτησης μιας ημέρας με διάστημα εμπιστοσύνης 99%, είναι 20 εκατ. ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι η μέγιστη δυνητική ζημιά στο υπό εξέταση χαρτοφυλάκιο για χρονική περίοδο διακράτησής του μιας ημέρας θα είναι μεγαλύτερη των 20 εκατ. ευρώ μόνο σε μια από τις επόμενες εκατό ημέρες ή εναλλακτικά υπάρχει πιθανότητα 1% η μέγιστη δυνητική ζημιά του χαρτοφυλακίου να ξεπεράσει τα 20 εκατ. ευρώ για περίοδο διακράτησης μιας ημέρας.

Η πρόταση των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών για την υπό προϋποθέσεις υιοθέτηση των υποδειγμάτων αυτών για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι των κινδύνων αγοράς, αποσκοπεί στην ενθάρρυνση χρησιμοποίησης περισσότερο αξιόπιστων μεθόδων μέτρησης των κινδύνων από τα ΠΙ. Η χρησιμοποίηση των υποδειγμάτων αυτών προϋποθέτει ρητή αναγνώρισή τους από τις εποπτικές αρχές, η οποία απαιτεί να πληρούνται αφενός αυστηρά ποιοτικά κριτήρια και αφετέρου συγκεκριμένα ελάχιστα ποσοτικά κριτήρια για τον υπολογισμό και έλεγχο του ύψους της δυνητικής ζημιάς που ενδέχεται να υποστεί το πιστωτικό ίδρυμα.

Ενότητα 9.5 Προτάσεις για την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων

Τον Ιούνιο 1999, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία δημοσίευσε συμβουλευτικό κείμενο με προτάσεις για την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των ΠΙ («A New Capital Adequacy Framework»). Η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθετώντας σε μεγάλο βαθμό τις προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας μετά από περίοδο διαβουλεύσεων με τις εθνικές εποπτικές αρχές και τα ΠΙ αναμένεται να αρχίσει τη διαδικασία τροποποίησης των υφισταμένων διατάξεων πιθανώς εντός του 2001.

Οι προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για την αναθεώρηση του ισχύοντος πλαισίου καθορισμού της κεφαλαιακής επάρκειας και εποπτείας των ΠΙ συνοψίζονται στα ακόλουθα σημεία:

1. Την ενίσχυση και τροποποίηση των κανόνων υπολογισμού των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων των ΠΙ για την κάλυψή τους έναντι του πιστωτικού και επιτοκιακού κινδύνου στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο καθώς και του λειτουργικού ή επιχειρησιακού κινδύνου.
2. Τη διαδικασία διαρκούς ελέγχου και εποπτείας των ΠΙ.
3. Την προώθηση διαφάνειας και ελέγχου των ΠΙ με την υποχρεωτική δημοσίευση οικονομικών στοιχείων καθώς και στοιχείων που αφορούν την εταιρική διακυβέρνηση τους.

Αναφορικά με τους κανόνες υπολογισμού των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου, οι προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας αποσκοπούν στην αναθεώρηση του ισχύοντος πλαισίου («Αρχική Συμφωνία»), ώστε οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις να αντανακλούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τον αυξανόμενο κίνδυνο που τα ΠΙ αναλαμβάνουν. Η Επιτροπή προτείνει την επέκταση των ισχυόντων κανόνων ή, εναλλακτικά, την χρησιμοποίηση εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης του πιστωτικού κινδύνου.

Στο πλαίσιο της αναμόρφωσης και επέκτασης των ισχυόντων κανόνων, προτείνεται η κατάργηση της αυθαίρετης διάκρισης ανάμεσα σε χώρες μέλη και μη-μέλη του ΟΟΣΑ και την υιοθέτηση εξωτερικών αξιολογήσεων από ανεξάρτητους οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (credit rating agencies). Στο Διάγραμμα 9.2 παρουσιάζονται συνοπτικά το ισχύον («Αρχική Συμφωνία») και το προτεινόμενο θεσμικό πλαίσιο για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνουν τα ΠΙ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ										
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ										
Διαβάθμιση Πιστοληπτικής Ικανότητας (S&P)	ΚΡΑΤΗ			ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ			ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ		ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΗΣ (Asset Backed Securities)	
	Ισχύον	Προτεινόμενο		Ισχύον	Προτεινόμενο		Ισχύον	Προτεινόμενο	Ισχύον	Προτεινόμενο
	Ο.Ο.Σ.Α.	Ο.Ο.Σ.Α.	Όλα	Ο.Ο.Σ.Α.	Ο.Ο.Σ.Α.	Όλα				
AAA	0%	100%	0%	20%	100%	20%	100%	20%	100%	20%
AA+										
AA			20%							
AA-										
A+										
A										
A-										
BBB+			50%			50%				50%
BBB										
BBB-										
BB+								100%		
BB										150%
BB-	100%	100%								
B+										
B										
B-										
<B-	150%	150%	150%							
Αδιαβάθμητα	100%	50%	100%	Αφαίρεση από το Κεφάλαιο						

Η επιλογή των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης πιστωτικού κινδύνου θεωρείται ότι μπορεί να καλύψει τις ανάγκες των περισσότερων ΠΙ ανεξάρτητα από το βαθμό πολυπλοκότητας των εργασιών τους, καθώς τα περισσότερα από αυτά χρησιμοποιούν ήδη κάποιο σύστημα παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνουν. Η επέκταση της χρήσης του για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων ενθαρρύνει την ανάπτυξη περισσότερο σύνθετων συστημάτων. Ωστόσο, η σχεδόν βέβαιη ανομοιογένεια των συστημάτων αυτών δημιουργεί προβλήματα συγκρισιμότητας και επιβάλλει τη θέσπιση κανόνων που θα κρίνουν την καταλληλότητά τους για τον υπολογισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Η Επιτροπή, αλλά και η τραπεζική κοινότητα, αναγνωρίζουν θετικά στοιχεία αλλά και προβλήματα στις προτεινόμενες τροποποιήσεις. Κατ' αρχήν κρίνεται ως θετική η κατάργηση της αυθαίρετης διάκρισης μεταξύ των χωρών μελών και μη-μελών του ΟΟΣΑ, η οποία δεν αντικατοπτρίζει τον πραγματικό πιστωτικό κίνδυνο που τα ΠΙ αναλαμβάνουν.

Επομένως, η δυνατότητα μεγαλύτερης διαφοροποίησης του κινδύνου που συνεπάγεται η χρήση των αξιολογήσεων εξωτερικών οίκων αποτελεί σημαντική βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου. Ωστόσο η προτεινόμενη αυτή μεταβολή παρουσιάζει σημαντικά μειονεκτήματα. Αξίζει να σημειωθεί ότι το πλήθος των εταιρειών, οι οποίες έχουν αξιολογηθεί από αξιολογικούς οίκους, είναι περιορισμένο διεθνώς, ενώ στην Ελλάδα έχουν αξιολογηθεί ελάχιστες επιχειρήσεις. Ιδιαίτερα σημαντική γίνεται η αξιολόγηση των ίδιων των εξωτερικών οίκων αξιολόγησης, δεδομένου του κινήτρου που αυτοί θα έχουν να χαλαρώσουν τα κριτήρια τους και να παράγουν ευνοϊκότερες κρίσεις. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει προτείνει κριτήρια για την αναγνώριση των εξωτερικών αξιολογικών οίκων από τις εποπτικές αρχές.

Οδηγίες για Δραστηριότητα

Επισκεφθείτε τις ιστοσελίδες της Επιτροπής Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας (www.bis.org), καθώς επίσης και της Τράπεζας της Ελλάδος (www.bankofgreece.gr), και εξετάστε αν υπάρχει κάποια νέα ανακοίνωση για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων

Σύνοψη

- Τα ΠΙ θα πρέπει να διαθέτουν επαρκή ίδια κεφάλαια ικανά, να καλύψουν τις μη αναμενόμενες ζημιές. Το ελάχιστο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων, που θα πρέπει να διαθέτουν τα ΠΙ έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων, καθορίζεται από το θεσμικό πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια.
- Η Επιτροπή της Βασιλείας στα πλαίσια της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών τον Ιούλιο του 1988, δημοσίευσε ένα σημαντικό κείμενο που αφορούσε τη διεθνή εναρμόνιση των κανόνων της κεφαλαιακής επάρκειας των ΠΙ και καθιερώθηκε ως «**Συμφωνία της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια**». Τον Ιανουάριο του 1993, όλες οι χώρες είχαν ενσωματώσει τους κανόνες αυτούς στην νομοθεσία τους.
- Σύμφωνα με την Αρχική Συμφωνία, τα ΠΙ θα πρέπει να διαθέτουν ένα ελάχιστο όριο ιδίων κεφαλαίων για να μπορούν να αντιμετωπίζουν ενδεχόμενες ζημιές από την έλευση του πιστωτικού κινδύνου που απορρέει από τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού τους.
- Ο Συντελεστής Φερεγγυότητας είναι ένα κλάσμα του οποίου ο αριθμητής συνίσταται από τα **εποπτικά ίδια κεφάλαια** του ΠΙ ο δε παρονομαστής αποτελείται από τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού, σταθμισμένα ανάλογα με τον κίνδυνο τον οποίο φέρουν. Ο λόγος των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων προς τα σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού δεν επιτρέπεται να είναι χαμηλότερος του 8%.

- Με την Συμπληρωματική Συμφωνία της Βασιλείας τον Ιανουάριο του 1996 επιχειρείται η διεύρυνση του εποπτικού πλαισίου της κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς τα ΠΙ υποχρεούνται πλέον να διακρατούν επαρκή ίδια κεφάλαια για την έκθεση τους απέναντι και των **κινδύνων αγοράς**.
- Για την κάλυψη του συνόλου των κινδύνων τα στοιχεία του ενεργητικού ενός ΠΙ κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες: στα στοιχεία που απαρτίζουν το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών ή **εμπορικό χαρτοφυλάκιο** (trading book) και στα στοιχεία που απαρτίζουν το **επενδυτικό χαρτοφυλάκιο** (investment book).
- Το ύψος των ιδίων κεφαλαίων που είναι υποχρεωμένα να διακρατούν τα ΠΙ έναντι των κινδύνων αγοράς, υπολογίζονται με βάση την **μέθοδο των συστατικών στοιχείων (building-blocks approach)**.
- Τα είδη των κινδύνων αγοράς έναντι των οποίων είναι υποχρεωμένα τα ΠΙ να κρατούν επαρκή ίδια κεφάλαια είναι:
 - α. Κίνδυνος Θέσης Επιτοκίου και Μετοχών (Position Risk)
 - β. Συναλλαγματικός Κίνδυνος (Foreign Exchange Risk)
 - γ. Κίνδυνος Αντισυμβαλλόμενου (Counterparty Risk)
 - δ. Κίνδυνος Διακανονισμού-Παράδοσης Συναλλαγών (Settlement Risk)
 - ε. Κίνδυνος Μεγάλων Χρηματοδοτικών Ανοιγμάτων (Large Exposures Risk)
- Ο **Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας** των ΠΙ, ο οποίος είναι ευρύτερος του Συντελεστή Φερεγγυότητας, ενσωματώνει την έννοια της κεφαλαιακής επάρκειας τόσο έναντι του πιστωτικού κινδύνου, όσο και των κινδύνων αγοράς. Ο αριθμητής συνίσταται από τα **εποπτικά ίδια κεφάλαια** του ΠΙ ο δε παρονομαστής αποτελείται από τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού, σταθμισμένα ως προς τον **πιστωτικό κίνδυνο** και τους **κινδύνους αγοράς** του ενεργητικού. Ο **Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας** δεν επιτρέπεται να είναι χαμηλότερος του 8%.
- Στα πλαίσια της Συμπληρωματική Συμφωνίας στα εθνικά δίκαια, τα ΠΙ έχουν τη δυνατότητα (στην Ελλάδα από το 2001) να αναπτύξουν δικά τους υποδείγματα μέτρησης κινδύνων (**Value at Risk models**), με τα οποία θα υπολογίζουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις για τους κινδύνους αγοράς χωρίς να αναγκάζονται να χρησιμοποιήσουν τους συντελεστές κινδύνου που επιβάλλουν οι αρμόδιες εποπτικές αρχές. Τα υποδείγματα αυτά συνοψίζουν τη μέγιστη αναμενόμενη ζημιά που μπορεί να υποστεί το χαρτοφυλάκιο ενός ΠΙ κατά την διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου διακράτησής του και εντός ενός δεδομένου διαστήματος εμπιστοσύνης.
- Τον Ιούνιο 1999, η Επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε προτάσεις για την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των ΠΙ. Οι προτάσεις αφορούν την βελτίωση των κανόνων υπολογισμού των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων των ΠΙ για την κάλυψή τους κυρίως έναντι του πιστωτικού κινδύνου, τη διαδικασία διαρκούς ελέγχου και εποπτείας των ΠΙ και την προώθηση διαφάνειας και ελέγχου των ΠΙ.

- Η διαδικασία τροποποίησης των υφισταμένων διατάξεων του θεσμικού πλαισίου της κεφαλαιακής επάρκειας των ΠΙ, με βάση τις πιο πάνω προτάσεις, αναμένεται να ξεκινήσει από την Ε.Ε. πιθανώς εντός του 2001.

Βιβλιογραφία Ελληνική:

- Γκόρτσος, Χ., «Το Θεσμικό Πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων», Βιβλίο υπό δημοσίευση, Εκδόσεις Α. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.
- Γκόρτσος, Χ., «Οι κεφαλαιακές υποχρεώσεις των Πιστωτικών ιδρυμάτων μετά την ενσωμάτωση της οδηγίας 93/6/ΕΟΚ», Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, τεύχος 5, Α Τριμηνία, 1996.
- Γκόρτσος, Χ., «Το νέο πλαίσιο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια : Προτάσεις της «Επιτροπής της Βασιλείας», Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, τεύχος 18, Β' Τριμηνία 1999.
- Παντελιάς Σ., «Value-At-Risk (VAR) :Υπολογισμός κεφαλαιακής επάρκειας και αποδοτικότητας τραπεζών», Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, τεύχος 7, Γ Τριμηνία, 1996.
- ΤΡΑΠΕΖΑ της ΕΛΛΑΔΟΣ, «Συντελεστής Φερεγγυότητας των Πιστωτικών Ιδρυμάτων που έχουν έδρα τους την Ελλάδα», Πράξη Διοικητή αριθμός 2054/18.3.1992
- ΤΡΑΠΕΖΑ της ΕΛΛΑΔΟΣ, «Σχετικά με τα Ίδια Κεφάλαια των Πιστωτικών Ιδρυμάτων», Πράξη Διοικητή αριθμός 2053 / 18.3.1992
- ΤΡΑΠΕΖΑ της ΕΛΛΑΔΟΣ, «Κεφαλαιακή Επάρκεια των Πιστωτικών Ιδρυμάτων» Πράξη Διοικητή αριθμός 2397/7.11.1996

Ξένη:

- Basel Committee on Banking Supervision, "A New Capital Adequacy Framework" consultative paper, BIS, June 1999, in www.bis.org
- Basle Committee on Banking Supervision, "Amendment to the Capital Accord to Incorporate Market Risks", consultative paper, BIS, January 1996, in www.bis.org
- Basle Committee on Banking Supervision, "International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards", consultative paper, BIS, July 1988, in www.bis.org
- Estrella, A., "Formulas or Supervision? Remarks on the Future of Regulatory Capital," Economic Policy Review, Federal Reserve Bank of New York, October 1998, vol. 4, no.3, pp.163-168
- Gatzonas E.K., "Interest Rate Risk : The Distance from Theory to Directive 93/6 of the EEC", Best Paper Proceedings, Atlantic Economic Society, Vol. 4, No 2, July 1994.
- Greenspan, Alan, "The role of Capital in Optimal Banking Supervision and Regulation", Economic Policy Review, Federal Reserve Bank of New York, October 1998, vol4, no.3, pp.191-200

Οδηγός για Περαιτέρω Μελέτη

Μελετήστε τα παρακάτω παράλληλα προς το παρόν Κεφάλαιο 'κείμενα' με στόχο να ενημερωθείτε γύρω από τα θέματα της κεφαλαιακής επάρκειας.

- Γκόρτσος, Χ., 'Το νέο πλαίσιο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια : Προτάσεις της «Επιτροπής της Βασιλείας», Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, τεύχος 18, Β' Τριμηνία 1999.
- Basel Committee on Banking Supervision, ' A New Capital Adequacy Framework' consultative paper, BIS, June 1999 in www.bis.org
- Standard & Poor's, Bank Rating Service, "S&P's Official Response to the Basel Committee's Proposal", December 1999 in www.standardandpoors.com

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΓΕΝΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ

Στο παρόν παράρτημα περιγράφεται η **Μέθοδος Εναπομένουσας Διάρκειας (Maturity-Based Approach)**, που χρησιμοποιείται για να υπολογιστεί το ύψος των απαιτούμενων ελάχιστων ιδίων κεφαλαίων έναντι του γενικού κινδύνου επιτοκίων. Η μέθοδος αυτή ταξινομεί τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού του εμπορικού χαρτοφυλακίου του ΠΙ σε 13 ή 15 διαστήματα, που ορίζονται με βάση τις εναπομένουσες έως την λήξη ή την επόμενη ανατιμολόγηση διάρκειες των χρηματοοικονομικών προϊόντων. Υπολογίζει το "άνοιγμα" ("gap" δηλαδή τη διαφορά μεταξύ των στοιχείων ενεργητικού (Long) και του παθητικού (Short)) που παρουσιάζει το χαρτοφυλάκιο σε σχέση με αυτές και στη συνέχεια με βάση αυτό το άνοιγμα υπολογίζει τα απαιτούμενα κεφάλαια. Πριν τη λεπτομερή περιγραφή του τρόπου υπολογισμού των απαιτούμενων κεφαλαίων, σημειώνονται τα εξής:

- Σύμφωνα με τη μέθοδο της εναπομένουσας διάρκειας, οι κίνδυνοι θέσης (επιτοκίου) που είναι ενσωματωμένοι στα διάφορα χρηματοοικονομικά προϊόντα τα οποία αποτιμώνται στο ίδιο νόμισμα και συμπεριλαμβάνονται στα χαρτοφυλάκια των ΠΙ, δύνανται σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό να συμψηφιστούν μεταξύ τους. Αν, για παράδειγμα, σε κάποια χρονική στιγμή παρατηρηθεί μια μεταβολή επιτοκίων, η επίπτωση που θα έχει αυτή η μεταβολή στη καθαρή θέση του χαρτοφυλακίου του ΠΙ, εξαρτάται από το ύψος των long και short θέσεων που αυτό κατέχει.
- Γενικά, όσο μεγαλύτερο είναι το "άνοιγμα" μεταξύ long και short θέσεων στο κάθε χρονικό διάστημα και όσο μεγαλύτερη είναι η χρονική διάρκεια ως τη λήξη ή την ανατιμολόγηση των περιουσιακών στοιχείων, τόσο υψηλότερος είναι ο κίνδυνος που απορρέει από τυχόν μεταβολές των επιτοκίων για το χαρτοφυλάκιο του ΠΙ.
- Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η μέθοδος εναπομένουσας διάρκειας χρησιμοποιεί συντελεστές στάθμισης κινδύνου που ενσωματώνουν παραμέτρους ευαισθησίας επιτοκίου (παραμέτρους του τροποποιημένου σταθμικού δείκτη διάρκειας), οι οποίοι εκτιμήθηκαν βάσει στοιχείων που προήλθαν από τις κύριες διεθνείς αγορές ομολόγων. Κατ' αυτόν τον τρόπο η μέθοδος εναπομένουσας διάρκειας μπορεί να χαρακτηριστεί, λόγω σχεδιασμού, ως "οιονεί" μέθοδος σταθμικής διάρκειας.

Η παρουσίαση της μεθόδου βασίζεται σε συγκεκριμένο παράδειγμα εμπορικού χαρτοφυλακίου. Έστω ότι το ΠΙ κατέχει ένα χαρτοφυλάκιο το οποίο συμπεριλαμβάνει χρεωστικούς τίτλους και παράγωγα χρηματοπιστωτικά προϊόντα των οποίων οι **τρέχουσες αγοραίες αξίες** των καθαρών θέσεων αποτυπώνονται στον Πίνακα 1.

<Θέση του Πίνακα 1>

Αρχικά, το ΠΙ κατατάσσει τις καθαρές αυτές θέσεις, με βάση την εναπομένουσα προθεσμίας λήξης για χρηματοπιστωτικά μέσα σταθερού επιτοκίου ή την περίοδο μέχρι τον επόμενο επανακαθορισμό του επιτοκίου για τα χρηματοπιστωτικά μέσα μεταβλητού επιτοκίου (Βλέπε τις σελίδες 5 έως 7 και τον Πίνακα 2Α, Παράρτημα ΙΙ, της Π.Δ.Τ.Ε 2397/7.11.96). Επίσης, καθώς η ευαισθησία της τιμής ενός χρηματοπιστωτικού μέσου έναντι των μεταβολών του γενικού επιπέδου επιτοκίων αυξάνεται όσο μικρότερο είναι το τοκομερίδιο (κουπόνι) του μέσου αυτού, οι καθαρές θέσεις κατατάσσονται και βάσει της ονομαστικής απόδοσης του τοκομεριδίου (σε μικρότερη και σε μεγαλύτερη ή ίση του

3%). Ο συνολικός αριθμός των διαστημάτων ληκτότητας είναι 28 (13 διαστήματα για τίτλους με τοκομερίδιο μεγαλύτερο ή ίσο του 3% και 15 διαστήματα για τίτλους με τοκομερίδιο μικρότερο του 3%) και κατανέμονται σε 3 ζώνες, κάθε μία από τις οποίες αντιπροσωπεύει μια περιοχή της καμπύλης αποδόσεων (Yield Curve).

Στη συνέχεια, κάθε μία από τις καθαρές θέσεις (long ή short) της στήλης 4 πολλαπλασιάζεται με τον αντίστοιχο συντελεστή στάθμισης της στήλης 3 προκειμένου να υπολογιστούν οι σταθμισμένες καθαρές θέσεις (long ή short) κάθε χρηματοπιστωτικού μέσου για κάθε διάστημα προθεσμίας μέχρι την λήξη (στήλη 5).

Οι συντελεστές στάθμισης της στήλης 3 είναι συγκεκριμένοι για κάθε ζώνη και κοινοί για όλες τις χώρες. Ειδικότερα, αντιπροσωπεύουν εκτιμήσεις σχετικά με την επίπτωση που θα έχει μια μεταβολή του γενικού επιπέδου των ονομαστικών επιτοκίων στην τρέχουσα αξία των τίτλων. Υπενθυμίζεται ότι στο Κεφάλαιο_ του παρόντος τόμου, η ποσοστιαία μεταβολή του ομολόγου $\Delta P/P$ εκφράζεται ως $-D \times (\Delta r / (1+r))$, όπου D η σταθμισμένη διάρκεια του ομολόγου, r το ύψος του επιτοκίου, και Δr η μεταβολή του επιτοκίου. Ο νομοθέτης έλαβε υπόψη του ακριβώς αυτή τη σχέση. Συγκεκριμένα, ο υπολογισμός των συντελεστών στάθμισης βασίζεται σε δύο παραμέτρους :

- στο τροποποιημένο δείκτη διάρκειας ενός ομολόγου (modified duration ή $D / (1+r)$) με ονομαστικό επιτόκιο και απόδοση έως τη λήξη 8%, ετήσια πληρωμή τόκων και εναπομένονσα διάρκεια ίση με τη μέση χρονική διάρκεια του διαστήματος προθεσμίας λήξης.
- στην υποθετική μεταβολή του γενικού επιπέδου των επιτοκίων Δr , η οποία θα πρέπει να καλύπτει δύο τυπικές αποκλίσεις της μεταβλητότητας της μηνιαίας απόδοσης των κυριότερων διεθνών αγορών (Στήλη 3α). Παρατηρήστε ότι η υποθετική αυτή μεταβολή είναι μικρότερη όσο πιο μεγάλη η λήξη του ομολόγου επειδή στις αγορές, η διακύμανση των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων, είναι υψηλότερη από τη διακύμανση των μακροπρόθεσμων επιτοκίων. Με άλλα λόγια στις αγορές η καμπύλη αποδόσεων των επιτοκίων (βλέπε Κεφάλαιο 10) δεν μετατοπίζεται παράλληλα από τη μία περίοδο στην άλλη. Αν η μεταβολή Δr του εξαμηνιαίου εντόκου είναι 1%, τότε κατά μέσο όρο η μεταβολή Δr του 20-ετούς ομολόγου είναι 0,60%.

Παρακάτω, παρατίθεται ως παράδειγμα ο λεπτομερής υπολογισμός του συντελεστή στάθμισης για ένα από τα 15 διαστήματα του Πίνακα 1, συγκεκριμένα για το τελευταίο διάστημα της Ζώνης (2) δηλαδή για ομόλογο με διάρκεια ως τη λήξη από 3 ως 4 έτη και τοκομερίδιο υψηλότερο του 3%. Έστω ένα ομόλογο με ονομαστική αξία 100 ευρώ με τοκομερίδιο και απόδοση στη λήξη 8% ετησίως (4% εξαμηνιαίως), ετήσια πληρωμή τόκων και εναπομένονσα διάρκεια ίση με τη μέση χρονική διάρκεια του διαστήματος προθεσμίας λήξης 3 ως 4 έτη (στήλη 2), δηλ. 3,5 έτη (ή 7 εξάμηνα). Στο παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται αναλυτικά η μεθοδολογία υπολογισμού του συντελεστή στάθμισης επιτοκιακού κινδύνου για υποθετική μεταβολή του γενικού επιπέδου των επιτοκίων κατά 0,75% (Στήλη 3α).

**Παράδειγμα: Υπολογισμός του Συντελεστή Στάθμισης Κινδύνου Επιτοκίου
(3ο Διάστημα της Ζώνης (2) του Πίνακα 1)**

(α)	Χρονική περίοδος (εξαμηνιαία βάση)	1	2	3	4	5	6	7	Σύνολο
(β)	Ταμειακή Ροή (εξαμηνιαία βάση)	4	4	4	4	4	4	104	
(γ)	Παρούσα αξία ταμειακής ροής	3,85	3,70	3,56	3,42	3,29	3,16	79,03	100,00
(δ) =	(α) X (γ)	3,85	7,40	10,67	13,68	16,44	18,97	553,22	624,21
(ε)		Απόδοση στη λήξη (εξαμηνιαία βάση) = 4%							
(στ)		Δείκτης Διάρκειας = $(624,21 / 100) / 2 = 3,12$ έτη							
(ζ) =	(στ) / [1 + (ε)]	Τροποποιημένος Δείκτης Διάρκειας = $3,12 / (1+4\%) = 3,00$ έτη							
(η)		Υποθετική Μεταβολή Επιτοκίου (Πίνακας 1 – στήλη 3α) = 0,75%							
(θ) =	(ζ) X (η)	Συντελεστής Στάθμισης Κινδύνου (Πίνακας 1 – στήλη 3) = $3,00 \times 0,75\% = 2,25\%$							

Στη στήλη 3 του Πίνακα 1, παρατηρούμε ότι όσο μεγαλύτερη είναι η εναπομένουσα διάρκεια ως τη λήξη του χρηματοπιστωτικού μέσου, τόσο υψηλότερος είναι ο συντελεστής στάθμισης κινδύνου με τον οποίο πολλαπλασιάζεται η καθαρή του θέση και επομένως τόσο μεγαλύτερη είναι η κεφαλαιακή απαίτηση του ΠΙ έναντι του επιτοκιακού κινδύνου που ενσωματώνεται στο μέσο αυτό.

Για παράδειγμα, στα διαστήματα της Ζώνης 3 ο συντελεστής στάθμισης είναι μεγάλος και αυξάνεται από 2,75% έως 12,5%) καθώς κινούμαστε προς όλο και μεγαλύτερα διαστήματα προθεσμιών λήξης του χρηματοπιστωτικού μέσου.

Η σταδιακή αύξηση του συντελεστή στάθμισης είναι αποτέλεσμα της μεγάλης σταδιακής αύξησης της ευαισθησίας του στις πιθανές μεταβολές του επιτοκίου του χρηματοπιστωτικού μέσου, $-D / (1+r)$, η οποία υπερκαλύπτει την ελαφρά μείωση στο αναμενόμενο μέγεθος της μεταβολής του επιτοκίου, Δr .

Το ποσό των θέσεων long που αντιστοιχίζεται (καλύπτεται) έναντι του ποσού των θέσεων short εντός ενός δεδομένου διαστήματος προθεσμιών λήξης, αποτελεί την **αντιστοιχισμένη σταθμισμένη θέση του δεδομένου διαστήματος προθεσμιών λήξης** (στήλη 6), ενώ η υπολειπόμενη (ακάλυπτη) θέση long ή short αποτελεί τη **μη αντιστοιχισμένη σταθμισμένη θέση** (στήλη 7).

Στη συνέχεια, υπολογίζεται το άθροισμα όλων των αντιστοιχισμένων (καλυμμένων) σταθμισμένων θέσεων για όλα τα διαστήματα προθεσμιών λήξης (στο παράδειγμά μας το άθροισμα αυτό είναι 90 εκατ. ευρώ). Παρόλο που το άθροισμα αυτό αντιπροσωπεύει καλυμμένες θέσεις (vertical offsetting), επιβαρύνεται με κεφαλαιακή απαίτηση 10 % η οποία αντανακλά τον κίνδυνο βάσης (basis risk)¹ και τον κίνδυνο

¹ Ο κίνδυνος βάσης, είναι ο αυτός που απορρέει από την μη τέλεια συσχέτιση μεταξύ της μεταβολής στη τιμή ή την απόδοση ενός χρηματοπιστωτικού μέσου και της αντίστοιχης μεταβολής (στη τιμή ή την

ανοίγματος (gap risk) καθώς κάθε διάστημα προθεσμιών λήξης περιλαμβάνει διαφορετικά χρηματοπιστωτικά μέσα, με διαφορετικές εναπομένουσες χρονικές διάρκειες μέχρι την λήξη τους. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι το ποσό της κεφαλαιακής απαίτησης ή κάθετης απαγόρευσης (vertical disallowance) λόγω της κάθετης άθροισης των αντιστοιχισμένων θέσεων κατά διάστημα θα είναι $90 \times 10\% = 9$ εκατ. ευρώ.

Σημειώνεται ότι στο σημείο αυτό ο κανονισμός κεφαλαιακής επάρκειας δεν επιβάλλει αμέσως κεφαλαιακή απαίτηση στις μη-αντιστοιχισμένες θέσεις της στήλης 7. Επιτρέπεται στο ΠΙ να διενεργήσει δύο ακόμη «γύρους οριζόντιας αντιστάθμισης».

Ο πρώτος «γύρος οριζόντιας αντιστάθμισης» διενεργείται **εντός** κάθε μιας από τις τρεις ζώνες οι οποίες αντιπροσωπεύουν αντίστοιχα (βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα, και μακροπρόθεσμα επιτόκια) τμήματα της καμπύλης αποδόσεων. Αρχικά υπολογίζονται τα αθροίσματα των μη αντιστοιχισμένων σταθμισμένων θέσεων long για όλα τα διαστήματα προθεσμιών λήξης που περιλαμβάνονται σε κάθε ζώνη (στήλη 8 - 26, 55 και 180 εκατ. ευρώ για τη ζώνη 1, 2 και 3 αντίστοιχα). Η ίδια ακριβώς διαδικασία ακολουθείται για τις μη αντιστοιχισμένες σταθμισμένες θέσεις short (στήλη 8 - 52,5, 31,3, και 111,3 εκατ. ευρώ για τη ζώνη 1, 2 και 3 αντίστοιχα). Το τμήμα της μη αντιστοιχισμένης θέσης long (short) σε μία δεδομένη ζώνη, το οποίο αντιστοιχίζεται (καλύπτεται) έναντι της μη αντιστοιχισμένης σταθμισμένης θέσης short (long) στην ίδια ζώνη αποτελεί την **αντιστοιχισμένη σταθμισμένη θέση της δεδομένης ζώνης**. Με άλλα λόγια, η αντιστοιχισμένη θέση κατά ζώνη στη Στήλη 9 είναι το μικρότερο από τα δύο μεγέθη long και short της Στήλης 8. Έτσι στο παράδειγμά μας οι αντιστοιχισμένες σταθμισμένες θέσεις των ζωνών 1, 2 και 3 είναι 26, 31,3 και 111,3 εκατ. ευρώ αντίστοιχα. Οι μη αντιστοιχισμένες σταθμισμένες θέσεις long (short) που περιγράφονται στη Στήλη 10, είναι το υπόλοιπο, δηλαδή η διαφορά μεταξύ των μεγεθών της Στήλης 8 και της Στήλης 9 (- 26,5, 23,8 και 68,8 εκατ. ευρώ αντίστοιχα).

Ο δεύτερος «γύρος οριζόντιας αντιστάθμισης» διενεργείται **μεταξύ** των τριών ζωνών οι οποίες αντιπροσωπεύουν τα τμήματα της καμπύλης αποδόσεων. Σύμφωνα με το παράδειγμα, το ποσό της μη αντιστοιχισμένης σταθμισμένης θέσης long (short) στη ζώνη 1 (στήλη 10 - 26,5 εκατ. ευρώ), αντιστοιχίζεται με την μη αντιστοιχισμένη σταθμισμένη θέσης short (long) στη ζώνη 2 (στήλη 10 - 23,8 εκατ. ευρώ), προκειμένου να υπολογιστεί η αντιστοιχισμένη σταθμισμένη θέση μεταξύ των ζωνών 1 και 2 (στήλη 11ε - 23,8 εκατ. ευρώ). Η ίδια διαδικασία επαναλαμβάνεται για το ποσό της μη αντιστοιχισμένης σταθμισμένης θέσης long (short) στη ζώνη 2 (στήλη 10 - 23,8 εκατ. ευρώ), το οποίο αντιστοιχίζεται με τη μη αντιστοιχισμένη σταθμισμένη θέσης short (long) στη ζώνη 3 (στήλη 10 - 68,8 εκατ. ευρώ), προκειμένου να υπολογιστεί η αντιστοιχισμένη σταθμισμένη θέση μεταξύ των ζωνών 2 και 3 (στήλη 11στ - 0 εκατ. ευρώ). Το αποτέλεσμα αυτό προέκυψε διότι δεν υφίσταται συμφωνισμός μεταξύ ομοειδών θέσεων (δύο long ή δύο short θέσεις αντίστοιχα), αλλά κυρίως επειδή δεν είχε μείνει τίποτα στην Ζώνη 2 για να αντισταθμιστεί μετά την προηγούμενη αντιστάθμιση με την Ζώνη 1. Ακολούθως, γίνεται σύγκριση μεταξύ των μη-αντισταθμισμένων ποσών στις Ζώνες 1 και 3. Στην Ζώνη 1 έχει απομείνει μια θέση short 2,7 εκατ. = (26,5-23,8), ενώ στη Ζώνη 3 έχει μείνει όλη η θέση long 68,8 εκατ. Επομένως, αντισταθμίζεται το ποσό των 2,7 εκατ. Ευρώ (Στήλη 11(ζ)).

Τέλος, οι εναπομένουσες μη αντιστοιχισμένες θέσεις long και short κατά ζώνη αθροίζονται χωριστά (στήλη 10 – long 92,5 εκατ. ευρώ και short 26,5 εκατ. ευρώ) και στη

απόδοση) ενός άλλου χρηματοπιστωτικού μέσου που χρησιμοποιείται για την αντιστάθμιση του κινδύνου του πρώτου, λόγω μιας μεταβολής του γενικού επιπέδου των τιμών ή επιτοκίων.

συνέχεια υπολογίζεται το αλγεβρικό τους άθροισμα σε απόλυτες τιμές (στήλη 10η = 66 εκατ. ευρώ).

Μετά την ολοκλήρωση της παραπάνω διαδικασίας η κεφαλαιακή απαίτηση του ΠΙ υπολογίζεται ως το άθροισμα :

- Του 10% του αθροίσματος των αντιστοιχισμένων σταθμισμένων θέσεων σε όλα τα διαστήματα προθεσμιών λήξης ($90 \times 10\% = 9$ εκατ. ευρώ).
- Του 40%, 30% και 30% των αντιστοιχισμένων σταθμισμένων θέσεων των ζωνών 1, 2 και 3 αντίστοιχα ($26 \times 40\% + 31,3 \times 30\% + 111,3 \times 30\% = 53,2$ εκατ. ευρώ)
- Του 40% της αντιστοιχισμένης σταθμισμένης θέσης μεταξύ των ζωνών 1 και 2 και μεταξύ των ζωνών 2 και 3, καθώς επίσης του 150% μεταξύ των ζωνών 1 και 3 ($23,8 \times 40\% + 0 \times 40\% + 2,7 \times 150\% = 13,6$ εκατ. ευρώ).
- Του 100% των εναπομενουσών μη αντιστοιχισμένων σταθμισμένων θέσεων των ζωνών 1, 2 και 3 σε απόλυτες τιμές (στο παράδειγμα 66 εκατ. ευρώ).

Η συνολική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του κινδύνου θέσης (επιτοκίου) του ΠΙ στο παράδειγμά μας είναι 141,8 εκατ. ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΑΠΑΙΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΘΕΣΗΣ (ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΙΜΟΙ ΧΡΕΩΣΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΠΙ ΧΡΕΩΣΤΙΚΩΝ ΤΙΤΛΩΝ, ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ
ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ
ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΠΟΥ ΕΝΑΠΟΜΕΝΕΙ ΩΣ ΤΗΝ ΛΗΞΗ ΤΟΥΣ
(ποσά σε εκατ. ευρώ)

ΤΡΑΠΕΖΑ:

ΗΜ/ΝΙΑ :

ΝΟΜΙΣΜΑ:

ΕΥΡΩ

ΖΩΝΕΣ	ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΘΕΣΜΙΩΝ ΛΗΞΗΣ		ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΣΤΑΘΜΙΣΗΣ %	ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ	ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ		ΣΤΑΘΜΙΣΜΕΝΗ ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ		ΑΝΤΙΣΤΟΙ- ΧΙΣΜΕΝΗ ΘΕΣΗ ΚΑΤΑ ΔΙΑΣΤΗΜΑ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΜΗ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙ- ΣΜΕΝΗ ΘΕΣΗ ΚΑΤΑ ΔΙΑΣΤΗΜΑ		ΑΘΡΟΙΣΜΑ ΚΑΤΑ ΖΩΝΗ		ΑΝΤΙΣΤΟΙ- ΧΙΣΜΕΝΗ ΘΕΣΗ ΚΑΤΑ ΖΩΝΗ	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΜΗ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙ- ΣΜΕΝΗ ΘΕΣΗ ΚΑΤΑ ΖΩΝΗ		ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΖΩΝΩΝ		
	ΤΟΚΟΜΕΡΙΔΙΟ > ή = 3 %	ΤΟΚΟΜΕΡΙΔΙΟ < 3 %			LONG	SHORT	LONG	SHORT		LONG	SHORT	LONG	SHORT		LONG	SHORT	1/2	2/3	1/3
	1	2	3	3α	4		5		6	7		8		9	10		11		
(1)	έως 1 μήνα	έως 1 μήνα	0,00%	1,00%	5.000		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0								
	1 - 3 μήνες	1 - 3 μήνες	0,20%	1,00%	5.000		10,0	0,0	0,0	10,0	0,0								
	3 - 6 μήνες	3 - 6 μήνες	0,40%	1,00%	4.000		16,0	0,0	0,0	16,0	0,0			(β)					
	6 - 12 μήνες	6 - 12 μήνες	0,70%	1,00%		7.500	0,0	52,5	0,0	0,0	52,5	26,0	52,5	26,0	0,0	26,5			
(2)	1 - 2 χρόνια	1 - 1,9 χρόνια	1,25%	0,90%		2.500	0,0	31,3	0,0	0,0	31,3								
	2 - 3 χρόνια	1,9 - 2,8 χρόνια	1,75%	0,80%	2.500		43,8	0,0	0,0	43,8	0,0			(γ)					
	3 - 4 χρόνια	2,8 - 3,6 χρόνια	2,25%	0,75%	2.500	2.000	56,3	45,0	45,0	11,3	0,0	55,0	31,3	31,3	23,8	0,0			
(3)	4 - 5 χρόνια	3,6 - 4,3 χρόνια	2,75%	0,75%	1.500		41,3	0,0	0,0	41,3	0,0								
	5 - 7 χρόνια	4,3 - 5,7 χρόνια	3,25%	0,70%		1.000	0,0	32,5	0,0	0,0	32,5								
	7 - 10 χρόνια	5,7 - 7,3 χρόνια	3,75%	0,65%		1.500	0,0	56,3	0,0	0,0	56,3								
	10 - 15 χρόνια	7,3 - 9,3 χρόνια	4,50%	0,60%	1.000	1.500	45,0	67,5	45,0	0,0	22,5								
	15 - 20 χρόνια	9,3 - 10,6 χρόνια	5,25%	0,60%	1.500		78,8	0,0	0,0	78,8	0,0								
	άνω των 20 ετών	10,6 - 12 χρόνια	6,00%	0,60%	1.000		60,0	0,0	0,0	60,0	0,0								
		12 - 20 χρόνια	8,00%	0,60%			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			(δ)			(ε)	(στ)	(ζ)
		άνω των 20 ετών	12,50%	0,60%			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	180,0	111,3	111,3	68,8	0,0	23,8	0,0	2,7
									ΣΥΝΟΛΟ (α)						(L) =	(S) =			
									90,0						92,5	26,5			
															I (L)-(S) I = (η) =	66,0			

ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΑΠΑΙΤΗΣΗ

(α) X 10 % =	9,0
(β) X 40 % =	10,4
(γ) X 30 % =	9,4
(δ) X 30 % =	33,4
(ε) X 40 % =	9,5
(στ) X 40 % =	0,0
(ζ) X 150 % =	4,1
(η) X 100 % =	66,0

ΣΥΝΟΛΟ 141,8

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΣΤΑΘΜΙΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Οι συντελεστές στάθμισης πιστωτικού κινδύνου που ισχύουν για τους συγκεκριμένους αντισυμβαλλόμενους καθορίζονται σύμφωνα με την Π.Δ./Τ.Ε. 2054/18.3.92 (για το Συντελεστή Φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων) και έχουν ως εξής :

0% αν ο αντισυμβαλλόμενος είναι :

- κεντρική κυβέρνηση ή κεντρική τράπεζα της Ζώνης Α
- η Ευρωπαϊκή Ένωση
- περιφερειακή κυβέρνηση ή τοπική αρχή κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον το κράτος αυτό εφαρμόζει τον ίδιο συντελεστή στάθμισης κινδύνου αντισυμβαλλόμενου.
- κεντρική κυβέρνηση ή κεντρική τράπεζα της Ζώνης Β, εφόσον οι απαιτήσεις του δανειοδοτούντος ΠΙ είναι αποτιμημένες και έχουν χρηματοδοτηθεί στο εθνικό νόμισμα του οφειλέτη.
- καλυμμένος με ρητή εγγύηση κεντρικής κυβέρνησης ή κεντρικής τράπεζας της Ζώνης Α, περιφερειακής κυβέρνησης ή τοπικής αρχής κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον το κράτος αυτό εφαρμόζει τον ίδιο συντελεστή στάθμισης κινδύνου αντισυμβαλλόμενου.
- καλυμμένος με ρητή εγγύηση κεντρικής κυβέρνησης ή κεντρικής τράπεζας της Ζώνης Β, εφόσον οι απαιτήσεις του δανειοδοτούντος ΠΙ είναι αποτιμημένες και έχουν χρηματοδοτηθεί στο κοινό εθνικό νόμισμα του εγγυητή και του οφειλέτη.
- καλυμμένος με εξασφαλίσεις, που υπόκεινται στην κρίση της Τράπεζας της Ελλάδος (Τ.Ε.), και αφορούν :
 - 1) τίτλους που έχουν εκδοθεί από :
 - * κεντρικές κυβερνήσεις ή κεντρικές τράπεζες της Ζώνης Α,
 - * την Ευρωπαϊκή Ένωση
 - 2) κατάθεση μετρητών στο δανειοδοτούν ΠΙ
 - 3) πιστοποιητικά καταθέσεων ή άλλα παρόμοια αξιόγραφα που έχει εκδόσει το δανειοδοτούν ΠΙ και είναι κατατεθειμένα σε αυτό.

20% αν ο αντισυμβαλλόμενος είναι :

- η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (Ε.Τ.Επ.)
- πολυμερής τράπεζα ανάπτυξης (όπως η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, η Διεθνής Εταιρία Χρηματοδοτήσεων, η Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης, η Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης κ.α.)
- Ελληνικός οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης, περιφερειακή κυβέρνηση ή τοπική αρχή κράτους της Ζώνης Α
- πιστωτικό ίδρυμα της Ζώνης Α ή πιστωτικό ίδρυμα της Ζώνης Β, εφόσον οι απαιτήσεις του δανειοδοτούντος ΠΙ είναι ληξιπρόθεσμες εντός έτους κατ'ανώτατο όριο.
- Ε.Π.Ε.Υ. ή αναγνωρισμένη Ε.Π.Ε.Υ. τρίτης χώρας ή αναγνωρισμένο χρηματιστήριο ή γραφείο συμψηφισμού και εκκαθάρισης (Ν.2396/96, αρ. 2, παρ. 24).
- καλυμμένος με ρητή εγγύηση της Ε.Τ.Επ. ή πολυμερούς τράπεζας ή πιστωτικού ιδρύματος της Ζώνης Α ή ελληνικού οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή περιφερειακής κυβέρνησης ή τοπικής αρχής κράτους της Ζώνης Α ή πιστωτικού

ιδρύματος της Ζώνης Β εφόσον οι απαιτήσεις του δανειοδοτούντος ΠΙ είναι ληξιπρόθεσμες εντός έτους κατ'ανώτατο όριο.

- καλυμμένος με εξασφαλίσεις, που υπόκεινται στην κρίση της Τ.Ε., και αφορούν τίτλους που έχουν εκδοθεί από: την Ε.Τ.Επ., την Ευρωπαϊκή Τράπεζα για Ανασυγκρότηση και Ανάπτυξη, πολυμερείς τράπεζες ανάπτυξης.

50% αν ο αντισυμβαλλόμενος είναι :

- πλήρως εξασφαλισμένος, κατά την κρίση της Τ.Ε., με υποθήκες σε κατοικίες στις οποίες διαμένει ή πρόκειται να διαμείνει ή τις οποίες εκμισθώνει ή θα εκμισθώσει.

100% αν ο αντισυμβαλλόμενος είναι :

- κεντρική κυβέρνηση ή κεντρική τράπεζα της Ζώνης Β, της οποίας οι υποχρεώσεις έναντι του δανειοδοτούντος ΠΙ δεν είναι αποτιμημένες και δεν έχουν χρηματοδοτηθεί στο εθνικό νόμισμα του οφειλέτη.
- περιφερειακές κυβερνήσεις ή τοπικές αρχές της Ζώνης Β
- πιστωτικά ιδρύματα της Ζώνης Β, εφόσον οι απαιτήσεις του δανειοδοτούντος ΠΙ είναι ληξιπρόθεσμες εντός διαστήματος μεγαλύτερου του έτους.
- μη τραπεζικοί τομείς της Ζώνης Α και Β.

Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι στην περίπτωση που ο αντισυμβαλλόμενος υπόκειται σε χαμηλότερο συντελεστή κινδύνου λόγω ύπαρξης ρητής εγγύησης ή ασφάλειας δεκτής από την Τ.Ε., η στάθμιση με χαμηλότερο συντελεστή εφαρμόζεται μόνο στο εγγυημένο τμήμα της υποχρέωσης ή σε αυτό το τμήμα που καλύπτεται πλήρως από την ασφάλεια.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Απαντήσεις Ασκήσεων Αυτοαξιολόγησης

1 Το θεσμικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας αποσκοπεί στα εξής :

- στη διαφύλαξη και ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς συνεισφέροντας στην εύρυθμη λειτουργία και σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.
- στην άμβλυνση των ανισοτήτων στις συνθήκες διεθνούς ανταγωνισμού μεταξύ των ΠΙ, καθορίζοντας ομοιόμορφες διαδικασίες εποπτείας της κεφαλαιακής επάρκειας από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές.
- στην επιβολή ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη των αναλαμβανόμενων από τα ΠΙ κινδύνων ώστε να αποτρέπεται ο κίνδυνος χρεοκοπίας και το ΠΙ να συνεχίζει τη λειτουργία του απρόσκοπτα.

2. Οι κανόνες της Συμφωνίας της Βασιλείας (Αρχικής και Συμπληρωματικής) για πρώτη φορά επέβαλαν την στάθμιση των στοιχείων του ενεργητικού ανάλογα με τον κίνδυνο (πιστωτικό ή αγοράς) που ενέχουν. Ειδικότερα, στο Συντελεστή Φερεγγυότητας τα εντός και εκτός ισολογισμού στοιχεία σταθμίζονται ανάλογα με τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου, τον κίνδυνο χώρας στην οποία εδρεύει ο αντισυμβαλλόμενος, καθώς επίσης και τον τύπο, τα χαρακτηριστικά και την εναπομένουσα διάρκεια μέχρι την λήξη τους. Από την άλλη μεριά ο Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (ο οποίος περιλαμβάνει το Σταθμισμένο έναντι του πιστωτικού κινδύνου Ενεργητικό του επενδυτικού χαρτοφυλακίου), συνυπολογίζει το πλασματικό / ισοδύναμο Σταθμισμένο έναντι των κινδύνων αγοράς Ενεργητικό. Αξίζει να σημειωθεί ότι, το Σταθμισμένο έναντι των κινδύνων αγοράς Ενεργητικό προκύπτει από το άθροισμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων, οι οποίες ενσωματώνουν τις διαφορετικές μεθοδολογίες στάθμισης των στοιχείων του εμπορικού χαρτοφυλακίου έναντι των κινδύνων αγοράς. Έτσι, οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας αντανakλούν τους κινδύνους που αναλαμβάνει κάθε ΠΙ στο σύνολο του χαρτοφυλακίου του.